

Česká literatura 1890–1918

Obecná charakteristika devadesátých let 19. století

Hlavní politické strany (staročeši a mladočeši, sociální demokracie, Česká strana lidová, strany křesťansko-sociální, radikálně-státoprávní, agrární), Omladina

Rozvoj české vědy: rozdělení Karlo-Ferdinandovy univerzity na českou a německou část (1882, příchod T. G. Masaryka do Prahy, dále Jan Gebauer, Jaroslav Goll, Otakar Hostinský)

Česká akademie věd a umění (1890)

Jubilejní výstava (1891)

Nakladatelství: Jan Otto a Ottův slovník naučný, J. R. Vilímek, F. Šimáček

Noviny: Národní listy, Lidové noviny, Právo lidu, Rovnost

Časopisy: starší (Lumír, Květy, Osvěta) a nové (Naše doba, Athenaeum, Čas, Vesna, Niva, Literární listy, Rozhledy, Moderní revue)

Generační rozvrstvení (tři generace), Manifest Česká moderna, Katolická moderna

Nové umělecké směry

Symbolismus, impresionismus, naturalismus, dekadence, novoromantismus a novoklasicismus, secese (v jiných jazycích Art nouveau, Jugendstil, Modern Style), pojem fin de siècle

Poezie devadesátých let

Antonín Sova, Otokar Březina, J. S. Machar, Karel Hlaváček, Jiří Karásek ze Lvovic, Arnošt Procházka, Jan Opolský, Emanuel z Lešehradu

Próza devadesátých let

Historická próza (Zikmund Winter, Alois Jirásek), venkovská próza (K. V. Rais, Karel Klostermann, Jan Herben, Josef Holeček, Antal Stašek, Alois a Vilém Mrštíkové), městská próza (Ignát Herrmann, M. A. Šimáček, Václav Hladík), naturalistická próza (K. M. Čapek Chod, J. K. Šlejhar, Josef Merhaut), Růžena Svobodová

Drama a divadlo 1890–1918

Jaroslav Vrchlický, Julius Zeyer, F. A. Šubrt, Alois Jirásek, Václav Štech, Alois a Vilém Mrštíkové, F. X. Svoboda, Arnošt Dvořák, Gabriela Preissová, Jaroslav Kvapil, Jaroslav Hilbert, Fráňa Šrámek, Viktor Dyk, Jiří Mahen

Divadla (Národní divadlo v Praze: zde též herci, Městské divadlo na Královských Vinohradech, Švandovo divadlo, Městské divadlo v Plzni, Divadlo Na hradbách /dnešní Mahenovo/ a Reduta v Brně, kočovné společnosti, ochotnické divadlo) a **kabarety** (U bílé

labutě, Lucerna, Rokoko, Montmartre, Červená sedma, kabaretní program, hlavní osobnosti: Eduard Bass, E. A. Longen, Jiří Červený, Vlasta Burian, Ferenc Futurista)

Literatura: Dějiny českého divadla, Eva Šormová: Česká činohra 19. a počátku 20. století

Literární kritika 1890–1918

Obecná charakteristika kritiky (funkce, žánry, kritéria, druhy) a specifika kritiky z přelomu 19. a 20. století

Časopisy z devadesátých let (viz) a nové (Zvon, Novina, Nový kult, Přehled, Volné směry, Umělecký měsíčník, Moravskoslezská revue, Úhor)

Osobnosti: F. X. Šalda, F. V. Krejčí, Jindřich Vodák, H. G. Schauer, Vilém Mrštík, Jiří Karásek ze Lvovic, Arnošt Procházka, Miloš Marten, Karel Sezima

Literární věda (pozitivismus): Jan Jakubec, Jaroslav Vlček, Miloslav Hýsek, Arne Novák

Obecná charakteristika let 1900–1918

Situace ve společnosti: doba sklonku Rakousko-Uherska a první světové války, ekonomický rozvoj, ale i sociální problémy

V literatuře nástup generace tzv. anarchistů a buřičů, charakteristika a vývoj anarchismu, ve druhém desetiletí 20. století nástup nové vlny moderny (mj. bratři Čapkové), blízkost literatury a výtvarného umění (Skupina výtvarných umělců, Umělecký měsíčník, Volné směry)

Almanach na rok 1914, boj za samostatný stát (manifest spisovatelů z roku 1917)

Další umělecké směry

Kubismus, futurismus a kubofuturismus, expresionismus, dadaismus, civilismus, vitalismus

Poezie 1900–1918

Obecná charakteristika, koexistence generací (ještě publikují mj. Jaroslav Vrchlický, Antonín Sova, J. S. Machar či Jiří Karásek ze Lvovic)

Petr Bezruč, S. K. Neumann, Fráňa Šrámek, Viktor Dyk, Karel Toman, František Gellner, Jiří Mahen, Antonín Macek, Josef Mach

Próza 1900–1918

Starší realisté (Antal Stašek, Josef Holeček, Alois Jirásek), Teréza Nováková, naturalisté (K. M. Čapek Chod, J. K. Šlejhar), spisovatelky (Růžena Svobodová, A. M. Tilschová, Božena Benešová, Helena Malířová, Jiří Sumín, Felix Téver), příslušníci anarchistické generace (Fráňa Šrámek, Viktor Dyk, Jiří Mahen, Rudolf Těsnohlídek), Josef Uher, Karel Elgart Sokol